

Balázs Imre József

KOLOZSVÁR-NYELV AZ UTÓBBI ÉVTIZEDEK MAGYAR VERSEIBEN*

Legfeljebb könyvterjedelemben volna mód teljességre törekvően áttekinteni azt, ahogyan a huszadik századi és ezredforduló utáni költészet Kolozsvárhoz viszonyult, valahogy úgy, ahogy Kántor Lajos tette egy teljes könyvben a Kolozsvár-regényekkel kapcsolatban.¹ A legteljesebb tematikus versgyűjtemény, amelyet ismerek, és amelytől én magam is elindulnék a Kolozsvár-képek rendszerezésekor, Katona Éva antológiája, a *111 vers Kolozsvárról*.² Ennek alapján írta meg Poszler György is kitűnő, „*Versekben tündöklő Kolozsvár*” című esszéjét,³ hiszen mindegyik, általa említett vers szerepel Katona Éva antológiájában. Írásom első felében röviden összefoglalom, milyen szempontok alapján rendszerezi Poszler a Kolozsvár-verseket, majd néhány további vonatkozás beemelésével arra teszek kísérletet, hogy kiegészítsem és árnyaljam a kirajzolódó képet, néhány tendenciát és időbeli elágazást is azonosítva.

Poszler elsősorban térbeli és hangulati vonatkozások szerint kategorizálja az antológia Kolozsvár-verseit. A „nem mindegy, hová tesszük le a kamerát” filmes imperatívusza versek esetében is releváns: az irányok, metszetek, amelyek szerint egy várost pásztázunk, váratlan jelentésekkel telítődhetnek. Van néhány jellegzetes irány a Kolozsvár-versekben, mutatja ki Poszler, és ezek csak részben esnek egybe azzal, ahogyan a város főbb „kapui” felől beérkezünk Kolozsvárra.

Az egyik ilyen irány épp a Nagyvárad felőli „kaput” köti össze a középponttal – ahogy Poszler írja, ez gondolatban „a Kálváriától a Szentpéterig”

* Elhangzott a FISZ és az Erdélyi Magyar Írók Ligája által szervezett, „*árdeli tűnt Athén*” – *Kolozsvár-dialógusok* című rendezvényen, Kolozsváron, 2017. május 22-én.

húzódik, és ebben a jelentésadásban máris egyfajta szakrális, két emblemikus templom közötti tengelyként tételeződik. Izgalmas, hogy épp ezt az irányt írja meg Reményik Sándor egy olyan 1922-es versében, amelyre egyébként Poszler esszéje nem tér ki, talán éppen azért nem, mert ez az egyik legjellegzetesebb, képzeletben is bejárható útvonala a Kolozsvárra érkezésnek, illetve az onnan történő távozásoknak. Mivel a nézőpontoknak saját írásomban is fontos szerepet szánok a nyelvi összetevő mellett, érdekesnek tartom kiemelni Reményik nézőpont-játékát, amelyik voltaképpen egymásba vetíti a személyest és a természetit:

„Benéz a havas kéken, Kolozsvárra, / A nagypiacról tisztán látható, / Amint a Monostor utat bezárja. / Most úgy érzem: ott vége a világnak, / Azokra, kik rám túl a hegyen várnak, / Úgy gondolok, mint mesés más-világra.” (Reményik Sándor: *Benéz a havas*)

A vers itt most nem idézett zárlatából még pontosabban kiderül, hogy Reményik ebben a szövegében is az *Eredj, ha tudsz* alapgondolatát variálja, a történelmivé vált elszakíthatóságát, amelyik egyszerre időbeli korszakhatár és térbeli realitás. A versben beszélő a hegyeket nézi, amelyek lezárják nyugat felé a láthatárt, de az első szakaszok mindegyike tükrözi is ezt a tekintetet visszafelé. A szakaszok első soraiban, ahogy a címben is, a nézés a hegy nézése. Gyalui hegynek lenni jó, látszik mondani Reményik verse, mert mindegyik irányban ellátni onnan: tovább, nyugat felé is, de vissza vagy befelé Kolozsvárra is, ami a nem-felejtés helye, hiszen egy „fordított” Léthe folyik benne. Beleíródik tehát a versbe a Kolozsvárról eltávozottak és az ottmaradók perspektívája is. A hegy az a hely, ahonnan mindkettő belátható – mint annyi más korabeli transzilvanista versben.

A város másik fontos bejárata a Feleki-tető felől nyílik. Poszler esszéje ezt a perspektívát Bartalis János verse, a *Látod amott a várost?* alapján rekonstruálja. Fontos talán, hogy ez a kép esti, alkonyati táj. Így megképződik valamiféle analógiája a csillagos égnek, a kozmosznak, illetve az apró, mozgó fényes pontokkal teli városnak. Kozmosz, de természet is innen nézve Kolozsvár: nemcsak csillagokra hasonlítanak a fénylő pontok, hanem szentjánosbogarakra is. Bartalishoz ez itt megnyugvás-hely, mint még sokszor (de nála egyébként nem mindig és nem kizárólag).

„Nézd: / Mint egy felfordított égbolt / augusztusban, / mikor legmélyebbek a csillagok, / mikor búzaszaggal van tele a mező, / és sejtelmesen suttognak a fák, / mikor a szív is lázasan dobog. (...) Egy roppant-nagy méhkas, mely a földre / kizuhant és az aranyméhek kirajzottak szerte. / És most szállnak, bongnak, zengnek, / utcákon, fahegyeken, házak tetején,

kertekben, / mint apró-kis csengők, mint apró-kis / szentjánosbogárkák.
// Állj meg itt, utas, ha jössz Felek felől. / Egy pillanatra állj meg és nézz
le a völgybe, / mielőtt tovább mennél. / Ez itt a Város, Városod, Kolozsvár!
// Gépkocsiddal húzódj az út szélére. / Vagy ha gyalog vagy, ülj a kilométerkőre,
/ s tárd ki szíved a látvány előtt / és nézzed, nézzed!”

Átesztétizált, jelentéssé tett képek ezek, kétségtelenül. Ahogyan izgalmasan válik jelentéssé Poszler esszéjében a Donát-szobor felé mutató perspektíva, délt északkal a Szamos fölött összekötő irány. Áprily vagy Reményik verseiben életet halállal összekötő választóvonal lesz a Szamoson épített gát, amelyen át lehet járni a Hója felé. Ismét kiemelt szerepet kap tehát a folyó. Külön izgalmas, ahogyan ez az irány a későbbi generációk verseiben is összekapcsolódik majd a halállal. Szilágyi Domokos halálának helyszínéként többen is megidézik majd ezt az irányt, a *111 vers Kolozsvárról* pedig felerősíti ennek a motívumnak a jelenlétét a Kolozsvár-émlékezet, a jelentéses kolozsvári helyek tekintetében.

Poszler György a térbeli metszetek mellé hangulati metszeteket választ a Kolozsvár-versekből, négy ilyen említ: őszi város, kísérteties város, könyves város, eleven város. Az őszi város átmenetiségét, búcsúját Salamon László és Áprily Lajos verseivel példázza; a kísérteties várost Dsida Jenő talapzatáról leléptető lovas szobra és Szócs Géza Szamosba dobott beszélő hangszalagjai jelenítik meg; a könyves város szinte lokalizálható is Lászlóffy Aladár és Jékely Zoltán verseiben, az Egyetemi Könyvtártól a Főtérig, Farkas utcáig, Házsongárdig nyúlik. Kétségtelen, hogy létezik egy „kulturális Kolozsvár” és ennek emlékhelyei, amelyek mostanra már turisztikai célpontokként is rögzültek, szimbolikusan pedig kivetíthetők a könyvek gyűjtőfogalmába. A negyedik, „eleven város” Poszlernél a tavaszban, illetve a diákság jelenlétében vetül ki, Áprily Lajos és Kányádi Sándor hangján hallható ez a város többek között. Kányádi verse egy mozgásban levő, sétáló szemlélő perspektíváját követi, amely talán ugyanúgy hozzájárul a város „elevenként” való megéléséhez, mint a találkozások, amelyekben része van a vers beszélőjének: „Alkonyat tájt hiába vont a szél / zord köröket a látóhatárra, / s hiába indította utcákhoz / őszi szigorú patuláit. // Nem húztam összebb / nyakamban lobogó sálam. / És úgy jöttem, jöttem volna / egész hazáig, / de az egyetem előtt (én nem tudom, miért,) / hol éppen véget ért az óra, / s harsogva tódultak ki a lányok, / lassúbbra fogtam a lépést, / és mosolyogtam rejtélyesen, / mint aki minden titkok tudója.” (*Tavaszi séta*)

Azok a versek, amelyekről eddig részletesebben szó esett, bizonyos vonatkozásaikban közös mintázatokot mutatnak. A megformáltságukat tekintve is, illetve nézőpontjaiknak viszonylagos stabilitását, személyességét, olykor tragikum-oldó, feszültségeket valamiféle általánosítható, oda-vissza átjárhatósági, tükrözethetőségi képlet szerint feloldó megközelítésmódokban.

A továbbiakban, Poszler György esszéjétől, illetve a *111 vers Kolozsvárról* című antológia verseitől fokozatosan távolodva azt próbálom meg kimutatni, hogy a Kolozsvár-képek tendenciaszerű módosulásának egy fontos pillanata a hetvenes-nyolcvanas évekre tehető. Egy olyan irodalomtörténeti pillanatról van szó, amelyik szemléleti változást hoz, illetve a nyelvhez való viszonynak a megváltozását is hordozza. Az irodalomtörténetben „harmadik Forrás-nemzedék”-ként emlegetett szerzők Kolozsvár-képének néhány elemére mutatnék rá, olyanokra, amelyekről az eddigiekben még nem esett szó, és a *111 vers Kolozsvárról* című antológiából is nagy mértékben hiányoznak.

A magyar költészet alakulástörténetének fontos fejleménye az elmúlt évtizedekben, hogy az „írott”, sztenderd nyelvváltozathoz képest gyakran egyfajta beszélt nyelvi idézetként viselkedik. Ha a *111 vers Kolozsvárról* című antológiába nem beválogatott, számos Kolozsvár-verset jegyző Cselényi Béla költészetét vizsgáljuk, akkor ez egyrészt azt is jelenti, hogy személyes emlék-idézetek jelennek meg szövegeiben, amelyek akár rá, akár általa hallgatott beszélőkre vonatkozathatók. Ebben a nemzedékben a Kolozsvár-vers megbontja a személyesség alakzatait is, illetve a személyességet a legkülönbélebb másságokkal állítja összefüggésbe.

Cselényi Béla *42* című verse ugyan csak kis kerülővel hozható kapcsolatba Kolozsvárral, ugyanis nem szerepelnek benne helynevek, de kétségtelen, hogy kortársai és nemzedéktársai úgy hallgatták a felolvasott szöveget a Gaál Gábor Körben, vagy úgy olvasták a kolozsvári napilap *Fellegvár* című mellékletében, mint aminek erős köze van Kolozsvárhoz:

„mit még hogy mind csinájam az eszemet a kaszericának / sokalta előb mondhata volna hogy ně / mivel felveték a procseszverbált / pursiszimplu zákányos a csávo bolondujak meg ha nem / pionër becsület úristenemre mind frekál engem”⁴.

A vers a fonetikai sajátosságokat is rögzíti, a röviden ejtett magán- és mássalhangzókat például, a mondatszerkesztés és a szókészlet pedig erős román nyelvi hatást mutat. A *Fellegvár*-ban a vers Szócs Géza kommentárja/értelmezése kíséretében jelent meg, aki megidézi egyrészt azt a véleke-

dést, miszerint a verset első, szóbeli elhangzásakor a Gaál Gábor Körön a korszak legdrámaibb versének nevezték. Másrészt összekapcsolja a verset annak a tudatállapotnak a megjelenítésével, amelyben az árnyalt nyelvhasználat és az árnyalt gondolkodás hiánya összefügg – és ezek a hiányok mintegy kísérik, megjelenítik az ezzel járó kiszolgáltatottságot, manipulálhatóságot is. Ahogy Szócs Géza mondja: „Tudjuk, ki beszél így. A portré élethű, és (...) valóban drámai. Tévedne az, aki az egészet mint egy lehetséges »Beszéljünk helyesen« mozgalom pamfletjét olvasná. Cselényi verse sokkal többet mond annál, hogy »íme, milyen csúnya dolog, ha nem beszélünk szépen, tisztán, helyesen magyarul«. Mi a vers főhősenek tragédiája? Hogy aki nem beszél helyesen, az nem is gondolkodhat helyesen; ép gondolatainkat csak ép nyelven lehet megfogalmazni – vágjuk rá rögtön. Cselényi hősenek esete – hogy ne mondjuk, végzete – ezen túlmenően, az emberi sors minőségének mélypontját jelzi, az Anyanyelv Nélküli Ember kiszolgáltatottságát, balszerencsés, reménytelen, szomorú elesettségét. Ezt az embert, akiben a legellentétebb tudatformák keverednek, aki számára a pionírbecsületszó és istenes esküdözés békésen megfér, akiről, egyáltalán, minden lepergett, és akit a rajta kívül és őnélküle zajló történelem a sors perifériájára vetett; a bárdolatlanul, triviálisan hebegő kijátszottat (...) persze hogy becsapják, persze hogy megbüntetik, (...) emberünk pedig a talponállóban méltatlankodó, sértett, ugató hangon fogja elmesélni közönségének, hogy: »mivel felveték a procseszverbált pursiszimplu...«”⁵ Szócs Géza – a hetvenes évek végén – a gondolkodásbeli zavarosságot, a reflexióhiányt, a manipulálhatóságot tartja legveszélyesebbnek a kevert kódú nyelvi megnyilatkozás kapcsán.

Az uniformis látogatása című kötetben aztán továbbszövi Cselényi versének költői logikáját, és itt már Kolozsvár neve is leíródik, korabeli hivatalos változatában: „Fontos, hogy szépen, tisztán, helyesen beszéljünk / magyarul. Csak a kifogástalanul pontos nyelvhasználat teszi / lehetővé értelmes gondolatok megfelelően világos kifejezését. / Csaba királyfi népének kisebb része a Csigle-mezőről az erdélyi / hegyek közé vonult. Sajnos mind gyakrabban kell fölhívjuk a / figyelmet a nyelvi gondatlanságokra, pongyolaságokra. / Tevékenységünk ebben a periódusban a gyomlálásra, írtásra / koncentrálnak: bizonyos szavaktól és struktúráktól meg kell / szabadulni. Minden további disputa fölösleges ebben a / relációban s mi irtuk is ami nem kell. Csaba királyfi / Bendegúz tanácsára Korozsméniából vett feleséget. Magyarul / diszkutálok én is Isten áldj meg engem is mert hiába / koncentrálnak ha én ha nekem orvosi koncsédium van kámpec / futuj Dumnyezó de miértengem miért engem nem akarta hiába volt / ná-

la a parafája. Ha veszedelöm fenyeget, Csaba királyfi / megjelenik a Hadak útján és népét megsegíti. Ha még sokáig / baszogatnak kérem a pásáportot és ágyó Korozmériába. Hiába hogy / nála volt a parafa pedig három halat is adtam a damnának három / csukát húsztam ki neki a heleşteubol / lopnyi voltam az este / ştiucă de la heleşteu, varză à la Cluj-Napoca. Csaba îşi va / ajuta poporul în timp util. E important să vorbim frumos, curat / şi corect ungureşte. // *A román heleşteu szó jelentése: halastó. / Az utolsó három mondat fordítása: halastavi csuka, Kolozsvár-Napoca-i rakott káposzta. Csaba a megfelelő időben megsegíti majd a népet. Fontos, hogy szépen, tisztán és helyesen beszéljünk magyarul.*”

A Kolozsvár-képben, amelyik Cselényi és Szócs Géza ebben az időben írt verseiben felbukkan, megjelenik a nyelvi hibridizáció. A román és a magyar nyelvű Kolozsvárok drámainak tekintett, tekinthető találkozása. Szócsnél láthatjuk, hogy a nyelv élő szövete ráadásul nemcsak a „lakótelepi” Kolozsvár magyar nyelvhasználatában problematikus, hanem a szakemberek esetében sincs rendben. Aki aggódik a nyelvért, az is nyelvi panelekbe téved.

Kicsit későbbi pillanatot rögzít az a Balla Zsófia-vers, amelyik végül *A páncél nyomai* című kötetben jelent meg, külső és belső perspektívákat ütköztetve. A nyolcvanas évek magyarországi vagy nyugati nézőpontja rekonstruálódik itt ironikus változatban, amely a tekintetek tárgyának mutatja igazából a beszélőt – mint mediális reflexióval mondja a vers, „a legjobb akarattal és legjobb fényképezőgépekkel” láthatók a kolozsvári magyarok éppen így:

„Átmegyünk illusztrációba, / állunk a Főtéri szobor előtt, / mutatjuk, milyen nagy, milyen / kicsik vagyunk; csak embernyik. / Megyünk a Szamos-parton, mint / sétáló kolozsváriak, / polgárok, néhány jó magyar. / Dacosan fölszegve az állunk, / vagy le-, attól függ, mit akar / a fotós kihozni: büszke népet, / dacost, emeltfejt, zsenit? / Vagy feketében / forgó, karikásszemű szökevényt, / félrészeg bujdosót, legyintve élőt? (...) Megyünk az utcán. Járunk. Ez az! / Lakosságot adunk. Honos / író, értelmiségit, / nyájas vendéglátó embert, / erdélyi ismerőst, barátot. / (...) Jaj, megnéznek, sajnálnak, hogy / betelt a mérték! Hogyan lehet / kibírnunk mindent? Kérdik a legjobb / akarattal és a legjobb fényképezőgépekkel. / A legjobban illusztráljuk a történelmet, / a kihunyt vulkán kráterében sétál egy madár. / Kék a szárnya, zöld a lába, láva fölött jár. / Csuda színes képünk van! / Piros orcánk! dallamos dalainktól / csak úgy zeng az ország. Millió / varrott párna / tolláskodik a villanófényes napon. Amíg / itt ká-

rálunk a kendermagos képen, fent / köröz a héja, sas, ülü. A versben csupa szép nő, / anya, almacsókú, harmatos ölü. Csupa régi / sétapálca, kamásli, régi nyelv: becs-, becsek. / Beállunk a városképbe s én egy anyanyelvű / verset bégetek.” (Balla Zsófia: *Utazások*)

Maga a vers és annak nyelvisége ismét eltávolítódik a záró szituációban: a vers „bégetése” azt jelzi, hogy valamiképpen megfosztódik autenti- kusságától a beszéd a kolonizáló tekintetek fókuszában. A vers tétjévé és lehetőségévé ebben a helyzetben az válik, hogy a szöveg reflektálhat ma- gára a nyelvi helyzetre is.

A mediális reflexió olyan változataival is találkozhatunk a nemzedék köl- tészetében, mint a *mail art* megidézése, Bréda Ferenc *Kolozsvári képeslapok* című verse például 1983-as kötetében úgy „szabdálja” a Kolozsvár-képe- ket, mint egy későbbi korszak 160 karakterbe beilleszkedni próbáló sms- versei. A képeslap az 1980-as évek kontextusában ráadásul a távolságot, a nehezen áthidalható távolságokat, a távozásokat is megidézi:

„szépváros Kolos'vár” (nr 3.) / dal a zöld elefánthoz Wagner úrhoz s.i.t. / „szép város: Kolozsvár” / dal a modern Dámához, a Kaszinóhoz / a sétatér buja kavicsos sétányához / Mátyás (Rex) Királ sötét öntvényéhez / en- semble-vue / a mozik sok légiónyi székéhez (nr 4) / dal- - - - - - - - - - - - - - - - / elvük(o)nyuló fotók / relikviáinak / tárgya / ez a hely (képzeld lak- címed e helyre) (nr 5.) / betonba öntött diófa / körül / apróhirdetett kerít- tés / Szamosok / villanyfák / elvesztett barátok meleg nyoma / sechs one trois two sechs six ten (angol-francia szakos telefonszámok) / nocturne (nr. 6) / az elmaradhatatlan / ölmos éj / fényes naftalinjában / * / 1981. Cluj-Napoca, Románia”.

Ebben az irodalomtörténeti pillanatban válik jellegzetessé egy másfaj- ta topográfia: a harmadik Forrás-nemzedék fontos helyszínei között visz- szatérő módon megtalálhatók a belakott fellelgyári helyszínek – amelyek csak áttételesen vonatkoznak ezekben az években a rálátás helyszínére. Elég fellapozni Martos Gábor *Marsallbot a hátizsákban* című kötetét, amely reprezentatív antológiájaként is olvasható ennek a korszaknak, és megje- llennek a játékok és játszmák, a szerelmek, az elvonulások fellelgyári helyszí- nei Szócs Géza, Sütő István és mások műveiben.

Ahhoz azonban, hogy ez az ábrázolás és ezek a helyszínek valóban más- ként jelenjenek meg a korszak fiatal költőinél a korábban vizsgált Reményik- versekhez, Áprily-versekhez vagy akár Dsida-versekhez képest, szükség van az alulnézetes jellegre, fragmentált mondatszerkesztésre, éles vágásokra. Az „éles vágások” sem egyszerűen metafora: Egyed Péter és Darkó István pél-

dául egyik közös szövegükben kísérleti filmforgatókönyvként, képekben írja meg azt, ahogyan a főtéri Szent Mihály-templom űrhajóként emelkedik váratlanul a levegőbe, a templomban rekedt vagy oda szándékosan önmagukat belevő hívekkel. (*A Torony*)⁷

Végezetül két Cselényi Béla-versben mutatnék hasonló technikákat, ahol az egyszerűsített, képszerűséget előtérbe állító perspektíva egyfajta

T ALAKÚ HAZÁM POROS KISLÁNYAI ÉS LÁBJEGYZET A POLGÁRHÁBORÚRÓL

mosószappanért mentem a drogeriába
félőreg kopaszodó bácsi vágta rögzített késsel

dózsa utca

szép utca

forduló utca

brassai utca

ezerkilencszázhatvan nyarán volt amikor

ötévesen pár naposan
hatvanhárom hónaposan

fragmentum-poétikát működtet, a városban való létezés esetlegességeit is megmutatva:

(Cselényi Béla: *T alakú hazám poros kislányai...*)⁸

E) lakatlan könyves asztalok
bezárt bódék előtt
bélyeggyűjtsük és saurkolók
kuvasz hide-parikja

D) a kisvárosokban
egérruhás szerkesztő suvad
két házi telefon között
egy cukrászdával arébb meg péntek van
félszeg határak üszéignek
az egyszeri orosz könyv fölött
titanok / szarvast / sódifűleik
tolvajnyelvbé menekülve

K) az éjjeliőrön aranyujtás
ez melody bár
hol a cola hol
esüggedt ember asztala áll

ü ü / ü ü / ü ü
ü ü / ü ü / ü ü
ü ü / ü ü / ü ü
ü ü / ü ü / ü ü

hínffy-barekk kikéféve
szobrok a sárga falon
íme ma nincs mosi benne
helyrepufozva vagyon

hekesbúkkának a boltba
a sok könyv között
megkeresem a KÖNYVEK feliratot

Ny) az ó-könyvek kirakataiban
megfőr a puttó a számtan mellett
az ezrekbe kerülő kutyabőröltésű példányok
addig vesztegelnek
míg a zsírfoltos számőrűles füzetek is
megkapják öhor-samatulát

vmlre való diák ma sem megy át
a lábasház terpesze alatt
de megbukott régi pucalisták
áruják alatta sportolók
és pisilő kölykök képmását

van egy boltives kiút
a bob utcába

(Cselényi Béla: *a főtér*)⁹

A használatba vett teret látjuk ezekben a versekben, a feltérképezés lehető legkonkrétabb gesztusaival. Térképszerű rajzolatot kapunk az utcákról, ráadásul egy gyermekkorba visszavetített élmény kíséretében, felnőtt- és gyermekkori nézőpontok ütköztetésével.

A főtér rajzolata ugyanúgy földrajzi koordináták szerint történik meg, beleíródnak viszont az égtájak szerinti tájékozódásba a mindennapiság gesztusai, emléktörödékek, jellegzetes mozdulatok, cselekvéssorok, amelyek nem feltétlenül a beszélőre vonatkoznak ráadásul, hanem egyfajta szóródott esetlegességben, pillanatnyi vagy ismétlődő látványként jelennek meg.

A harmadik Forrás-nemzedék Kolozsvárja bizonyos értelemben erősebben épít az idegenség poétikáira, ugyanakkor a belakáshoz a látványok, a személyes tapasztalatok, élmények, emlékek sokkal tágasabb arzenálját mozgósítják a szerzők, mint a huszadik század első évtizedeiben.

Nincs tér ezúttal összekapcsolni a hetvenes-nyolcvanas évek költészeti fejleményeit a mai, akár legfiatalabb generációk Kolozsvár-nyelvével, ezek vizsgálhatók különböző folyóiratok Kolozsvár-lapszámaiban, tematikus

slam-estek felvételein. Azt gondolom, a tendencia, amelyet megpróbáltam jelezni és részben igazolni a vizsgált versek alapján, egy létező nyelvi irány, Kolozsvár valamelyik bejáratától befelé haladva. Kolozsvár a beszélt nyelvek, a beszédszerűség városa ebben az irodalmi értelemben. Vannak ismétlődő toposzai, de ezek a beszédben újra és újra kimozdulnak, eltérítődnek, új alakzatokat formálnak. A beszédszerűség a mozgásban levés és az elelenség jelölője.

JEGYZETEK

¹ Kántor Lajos: *Fellegek a város felett*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004.

² Kolozsvár, Kriterion, 2005.

³ Poszler György: „Versekből tündöklő Kolozsvár”. *Jelenkor* 2005/3. <http://www.jelenkor.net/archivum/cikk/737/versekbol-tundoklo-kolozsvar>

⁴ Újraközli Martos Gábor: *Marsallbot a hátizsákban. A Forrás harmadik nemzedéke*. Kolozsvár, Erdélyi Híradó, 1994, 289.

⁵ Szócs Géza: Cselényi Béla 42. című verséről. In: Martos Gábor: *i. m.*, 290.

⁶ Martos: *i. m.*, 293.

⁷ Martos: *i. m.*, 223–224.

⁸ Cselényi Béla: *Barna madár*. Bukarest, Kriterion, 1979, 18.

⁹ Cselényi Béla: *Magánbélyeg*. Bukarest, Kriterion, 1983, 35.